

Iskaja vsak četrtlet in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 25 din., pol leta 12-50 din., četrti leta 6-50 din. Izven Jugoslavije 46 din. Naročnina se pošlje na upravištvu "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopošlje do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.603. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

89 številka MARIBOR, dne 13 septembra 1923 57 letnik.

Eni k Srbom — drugi v novo stranko.

O ti vedno zeleno samostojno drevo, koliko je pisal svoj čas o tvojih preko cele Slovenije segajočih vejah «Kmetijski list» in ti zagotavljal vedni obstoj med slovenskim kmetijskim narodom. Pa to samostojno politično drevo je že bilo zasajeno v zemljo demokratske pokvarjenosti in samo usahnilo v dobi dveh let. Kot ovenelega in brez listja ga je slovenski kmet sam izruval iz svoje srede pri zadnjih volitvah. Za preostanke — suho steblo in vejevje se pripravajo sedaj med seboj bivši slabostojni generali.

Kam hočejo Kranjci.

Od tako bahavo ponosne čete samostojnih poslancev je preostal pri zadnjih volitvah še edino Pucelj. Sam sedaj tvori na zunaj stranko, sam je v Beogradu v klubu, sam v parlamentu in nikdo se ne zmeni zanj. Ta osamelost peče ter boli poprej tako ponosnega ministra, s katerim so se razgovarjali srbijanski mogočnjaki, ako so rabili njegov glas, a danes ga Pašič niti ne pogleda ne, ker g. Pucelj je prišel sam v Beograd. Samote pa se človek s časom naveliča in si poišče družbo, ker človek je družabno bitje in posebno pa še gosp. Pucelj, ki je vjaven kot kranjski birt ter mesar blebeštosti.

Da bi si zopet pridobil v Beogradu politično družbo in ne životalil kot od vseh zavrnjen samec, se je gospod Pucelj vrnil zopet med srbijanske zemljoradnike.

Kakor znano in že večkrat omenjeno, so bili samostojni poslanci svoj čas združeni z zemljoradniškim klubom, a so jih Srbijanci vrgli ven, ker so samostojni preveč tiščali v vlado, zemljoradniki pa so hoteli ostati v opoziciji. Samostojni, vrženi iz kluba zemljoradnikov, so si osnovali lastnega, stopili v vlado in nato se je začel krut časopisni boj med zemljoradniki in samostojnimi. Zemljoradniški voditelji so zmetali Pucelju in njegovim tovarišem polena njih skrajne pokvarjenosti pod noge in samostojni so vsa očitanja zemljoradnikov mirno vtaknili v žep.

Nikakor pa ne smemo pozabiti, da so zemljoradniki stranka srbijanskih občinskih tajnikov, ali pisarjev, ki je skozinsko centralistična ravno tako kot radikalni in demokrati. Srbijanski zemljoradniki so bili doslej še vedno tihi privrsek vsake vlade. Glasovali so v zbornici z vlado, ko je šlo za centralistične zakone in za vse zlo,

ki se je razpaslo po naši državi ravno radi in potom centralizma.

Po teh srbijanskih zemljoradnikih je zopet zahrepenelo Puceljevo politično osamljeno srce. Smo že poročali, kako se je konec avgusta vršil v mestu Čurugo blizu Novega Sada kongres (veliko zborovanje) srbijanske zemljoradniške stranke. Na ta kongres je poslal kranjski preostanek slabostojnih svoje odposlanec. Ti odposlanci so naprosili zemljoradnike, da so jih zopet sprejeli pod svoje okrilje. A ta politični sprejem med Srbijance so morali samostojni bridko plačati. Slovenci so morali obljubiti, da bodo sprejeli program srbijanske zemljoradniške stranke in ohranijo samo še samostojnost pokrajinske organizacije Saveza zemljoradnikov. Ali z drugimi besedami: g. Pucelj se je s svojimi kranjskimi tovariši politično posrbil, ali centraliziral, kakor so storili takoj po preobratu očetje samostojnih — demokratje. Pri prihodnjem zasedanju zbornice bo dosedaj osamljeni g. Pucelj vstopil v klub zemljoradnikov, da mu ne bo preveč dolg čas. Kranjski samostojneži pa pošljejo v glavni odbor zemljoradniške stranke svoje odposlanec. Tako je poročalo o kongresu zemljoradniške stranke in o koraku kranjskih samostojnih celotno časopisje, samo «Kmet. list» se je dotaknil poroke zemljoradnikov in samostojnih s par stavki. Očividno se samostojni na zunaj sramujejo sramotno ponižne pobratimije z zemljoradniki, s katerimi so se še do pred kratkim grizli na žive in mrtve. Na kranjskem torej ne bo več Samostojne, ampak srbijanska zemljoradniška stranka, katero bo vodil, a to seveda le samo na kranjskem, g. slovenski zemljoradnik — Ivan Pucelj.

Kam pa Štajerci?

Pravi duševni voditelj kluba samostojnih poslancev je bil znani dr. Bogumil Vošnjak. Vrnil se je med samostojno šaro samo radi tega, da je izpolnil željo svo je žene, ki je Srbijanka, in da je kot poslanec in član vladi pokorne stranke postal poslanik ali zastopnik naše države v Pragi. Kot poslanik si je privoščil g. Vošnjak razne in čisto samostojne spase, katere pa so mu Srbijanci tako zelo zamerili, da so ga odklopicali kot poslanika. Dr. Vošnjak je torej eks-poslanik, tudi poslanec ni več in kot čisto obran vsakega političnega dostojanstva, se je naselil v Mariboru. Tukaj v Mariboru hoče zopet skovati nekaj novega, kar bi vodil on, da bi tem potom stopil zopet lahko na kak klin politične lestve. Očividno se dr. Vošnjak s štajerskimi samostojnimi nikakor ne strinja z divjim zakonom med Samostojno

in zemljoradniško stranko. In zakaj ne? Gotovo radi tega ne, ker združene samostojne in zemljoradnike ne bo več vodil on, ampak kak pristni Srbijanec in g. Vošnjak bi bil popolnoma in za vedno potisnjen na stran in v politični zapeček. Da g. Vošnjak reši, kar se še da rešiti, namerava skupno s preostanki Samostojne na štajerskem ustanoviti stranko agrarcev za mariborsko oblast. Glasilo te nove Vošnjakove stranke bo «Mariborski gospodar». Glavni Vošnjakov pomočnik pri snovanju te prekrščene Samostojne stranke bo znani šentjurski blebetavs in eks-poslanec Joža Drofenik. Vošnjak in Drofenik se že vozila okrog v avtomobilu in zbirata pri ostankih razbite Samostojne člane za novo stranko agrarcev za mariborsko oblast.

Tako stoji danes z edinstvom samostojnih ostankov. Kranjci se bodo ali so se že posrbili, Štajerci pa snujejo novo stranko in oboji se pa bodo napadali in grizli med sebj.

Samostojno drevo torej ni obrodilo sadu, je usahnilo, narod ga je sam izruval iz svoje sredine in sedaj ga bodo bivši samostojni generali sami pognali ter vrgli v ogenj medsebojnega prepira.

Tako kakor s Samostojno že zgodi z vsako stranko, ki vzraste iz tal polum demagogije in brez vsake gospodarske, kulturne in socialne podlage. Prazne besede in neizpolnjene obljube narod kmalu pozabi in le vsestransko delo je, ki ostane ter stranko poživlja in to najdemo edino le v naši Slovenski ljudski stranki!

Še nekaj o kuluku.

«Kuluku» je turška beseda in znači po slovensko roboto ali tlako na cestah. Ko se je konec junija 1923 v državnem zboru (narodni skupščini) razpravljalo o začasnem proračunu za mesec julij, avgust in september, so Pašičevi ministri v zakonski predlog stavili tudi točko o kuluku. V čl. 25 določa ta zakon, da «na predlog ministra za zgradbe more ministrski svet (zbor vseh ministrov) odrediti, da je popravljati vse kategorizirane ceste (državne) tudi z ljudskim delom.»

O tej določbi se je razpravljalo v finančnem in zakonodajnem odboru narodne skupščine konec junija nad teden dni. Žal, da so bili naši poslanci v boju proti kuluku skoraj osamljeni. V seji odbora dne 29. junija so naši poslanci nastopili proti kuluku s tako silo, da je nastalo veliko vznemirjenje. Z odločnimi govori in protesti so poslanci naše stranke zavlekli sejo do 3. ure v

Januš Golec:

Prvič in zadnjič v avtomobilu.

Vse ob cesti je poznalo, Bog daj večni mir njegovim dolгим kostem, rajnega Matičakovega soldata.

Odkar so začele roditi Sedlarke, in še do danes je bil rajni Matičakov soldat po telesni dolgosti in moči največji orjak, ki je kedaj zagledal luč sveta v Sedlarjevem ter živel in umrl naglo neprevidene smrti v tem čudnem obsojenskem selu.

Blagopokojni je koj po rojstvu kazal vse znake zunanega goljatstva in radi tega so ga že kot negodnega krstili za soldata, akoravno ni služil ne cesarju in kralju prav do svoje smrti ne, ker je bil sicer po vojaško zvrstno razvit, a je imel preveč ravne podplate in tako dolga stopala, da je bil kos njegovim črevljem samo eden črevljar v domači župniji.

Tak je bil naš soldat, po telesu Goljat, duha se ne splašča omenjati, pač pa je bil po svojem poslu ter opraviču podoben Martinu Krpanu.

Matičakov soldat sicer ni tovoril soli, ampak kislo vodo in jo razpečeval po občestnih hišah, gostilnah in trgovinah od njenega izvirka v Rogaski Slatini pa do izliva Sotle v Savo pri Brežicah. Kot vprežno živino je imel majhno, suho in sploh mršavo kobilico, kojega bi bil čisto lahko prenesel sam iz enega konca ceste na drugega po vzgledu svojega kranjskega prednika Krpana.

Soldat je torej tovoril rogaško kislico in je bil kot voznik od Slatine do Brežic dobro poznan po vseh vmesnih krajih, pa tudi doma v samem Sedlarjevem je užival med pristnimi Sedlarci ugled radi telesne dolgosti in ker se je gibal med svetom in znal doma povedati kako novo, ki je bila več vredna kot domače — vaške čenčarije ter prepiri.

Gledé političnega položaja, seve v Sedlarjevem samem, je obdržal do smrti odločilno besedo v kljub resnici, da niti prav pismen ni bil, ampak se je tako bolj po balkansko rajši držal ustnega izročila, za katerega človek po Pašičevem vzgledu lažje odgovarja kot pa za kaj pisanega in počorganega črno na belem.

Matičak je bil v treznem stanju dobričina, se je s trgovino kisle vode pošteno preživljal in niti švercu ni bil vdan, ker je imel preveč, kakor že omenjeno, ravne

podplate in je bila pri njem hitra hoja — kaj še le bežanje, ki je predpogoj za vsakega švercarja, naravnost od rojstva ter po naravi — izključeno. No, bil je pač sicer prav pristen Sedlar, skoro 2 metra dolg, močan in precej priljubljen pri svojih odjemalcih, ker niso tako na debelo polzele z njega preveč razupite slabe navade njegovih sorojakov.

Tako na zaokroženo vzeto je bil Matičakov soldat zadovoljen s svojim položajem kot trgovec s slatino na drobno. Vznak veselja je rad odriaval svoj široki obraz v smešne poteze in sem ga videl jaz le redkokedaj vznevoljenega.

Treba pa pibiti, da soldat ni bil posestnik niti pedi zemlje, ampak se je zatekal k svoji sestri in poletnega solnca, zemeljske trde grude, kose, repca in motike se je pa ravno tako bal, liki kak zli duh blagoslovljene vode. Posedal je pač voz ter konjsko kljuše, katerega je opravljal doma in na potu sam in je bil ta posel njegovo edino težko delo skozi celo moško dobo do njegove nagle smrti.

Na vroče se torej ni nikdar napil, hitro ni mogel hoditi, se je torej vozil kot gospod na vozu med steklenicami in marsikaj videl ter doživel na cesti med Rogaske Slatino in Brežicami.

Matičak je že davno poprej tovoril kislo vodo, predno je bila železnica Grobelno—Rogatec, ni še bilo po cesti nobenega avtomobilskega tekanja, torej v onih, blaženo mirnih časih, ko sta bila potnik in voznik edina posestnika vseh pravic na cesti in v občestnem jarku.

Nekaj nepričakovano novega je bilo zanj, ko je videl prvič puhati železnico od Mestinja proti Slatini. A kot začarano pibiti je obstal na cesti s svojim kljušetom vred, ko je prifrčalo mimo njega nekaj, kar ni bilo ne vlak in ne navaden voz, tešlo je ne po železni, ampak po navadni cesti kot zlodej. Po dolgem izpraševanju je le zvedel, da se pravi temu samodrečemu vozu avtomobil. Trpelo je dolgo, predno si je to besedo tudi trajno porinil ter usilil med svoje možgane.

Rajni Matičak je bil sploh dovzeten za moderne no votarije in tako je napravilo prvo srečanje z avtomobilom nanj nepopisno začuden, a tudi dober utis.

Ni sovražil avtomobila kot drugi vozniki, ker je vozil po cestnem pravu vedno na levo in njegovo mrše še s preostankom repa ni niti zganilo, ako je hušnil mimo kak avtomobilist.

Pri vsakem srečanju z avtomobilom je ustavil svoj voz, si zastrl z roko oči in gledal za drvečim zlodejem, dokler mu ni izginil iz vidika in se nato prav globoko zamislil. Ob takih prilikah je vedno gruntal: koliko neki stane tak voz in kako bi se neki počutil on, ako bi držal v njem mimo Sedlarjevega v daljne Brežice. Celo sanjal je večkrat na vozu in doma o vožnji na avtomobilu in se je po takih brzovoznih sanjah vzbudil prav dobre volje, ker on je bil zadovoljen tudi z nedosegljivimi ideali ali vzori.

Tako je preteklo nekaj let in Matičak je bil vsikdar vesel, če je videl avtomobil. Prišla je vojska in kot bi odrezal ni bilo na obsojenski cesti nobenega avta več in to še celo par dobrih in krvavih let ne.

Matičaku je že bil čisto iz spomina avtomobil. Na cesti sta bila zopet samo voznik in potnik in še teh le malo.

Vojska se je bližala koncu, pojavili so se polnili mošenj vojni dobičkarji in z njimi tudi čisto novi avtomobili. Soldatu je po dveh letih oživelo veselje pri srečanju avtov in ta radost mu je bila porok, da boče tudi vojske konec.

Odslej je celo vozil skoro vsaki dan skozi Sedlarjevo lep avto s štirimi sedeži. V njem je sedel samo debelušast gospod od zadej, spredaj šofer. Matičak je imel veliko veselje, srečal in videl je dan na dan ta nobel avto, po lastniku pa sploh niti povpraševal ni.

Nekega poletnega že bolj poznega popoldne je gnal iz Sotle kobilice proti «glavnemu trgu» v Sedlarjevem in nenkrat obstal kot bi se ustrašil. Izpustil je povodec, kobilica je kimala sama proti domu, a on je gledal in gledal, stopil na dolgo ter bliže — pred njim je stal prav oni avtomobil, ki ga je najbolj občudoval in skoro vsaki dan srečal. Gospod je stal tik voza, šofer je nekaj privijal in zabijal — soldat se je približal toliko, da je voz vsaj lahko potipal in nato se je zagledal vanj, kot bi poslušal zamaknjen nebeško gloriojo . . .

Gospod je gledal tega velikana, njegov zamaknjeni pogled, uganil njegove že tako dolgo negovane, a skrivne želje, ga potresel za roko z vprašanjem: «Ali bi se radi peljali?»

Nagovorjeni se je predramil, a ni prav razumel in je samo nekaj klonsnil z jezikom po zraku. Gospod je spoznal njegovo zadrego in ga še enkrat prav lepo povabil, češ: «Ako vam drago, se lahko peljete z menoj v Brežice in v noči vas bom že pripeljal nazaj.»

jutro. Od 9. ure predpoldne, cel dan in skoro celo noč je trajal boj naših poslancev proti kuluku. Okoli 2. ure v jutro je pod pritiskom naših poslancev izjavil v sejni dvorani finančni minister dr. Stojadinović sporazumno z ministrom za zgradbe Uzumovićem, da se v Sloveniji kuluk ne bo izvajal, ampak se bo samo popisalo vse osebe, ki bi bile podvržene kuluku. Poslanec dr. Hohnjec je v imenu Jugoslovanskega kluba v zbornici dne 27. junija sijajno govoril proti temu krivičnemu zakonu. Poslanci Pušenjak, Vesjenjak, Kulovec, Zebot, Brodar in drugi so govorili po cele ure proti, a srbski radikali, Nemci in makedonski Turki so glasovali za ta vladin predlog. Ko bi bil Radič s svojimi 70 poslanci prišel našim na pomoč, bi vlada nikdar ne zmagala. Naših je samo 24, a srbskih radikalov je 110. Ker grede z nami bosanski muslimani (18) in še okoli 20 drugih poslancev, bi vsi ti skupno z Radičevimi lahko prepričali ta in še druge krivične postavbe.

Demokrati (liberalci) so se dne 25. junija v klubovi seji izjavili za kuluk.

Nemci so glasovali za vladin predlog, dasiravno smo jih opozorili, da je to gorostasna krivica.

Tako so kuluk zakrivali samo srbski radikali, Turki, Nemci in demokrati.

Na pritisk naših poslancev je minister za zgradbe Uzumović dne 20. julija 1923 izdal v pravilnik k temu zakonu določilo:

«Ceste se začno popravljati z ljudskim delom v okrožju, odnosno dotični administrativni edinici (okraju) takrat, kadar to predlaga pristojno gradbeno oblastvo na zahtevo samoupravnih teles, političnih oblastev ali iz lastnega navodila (inicijativi) in če minister za zgradbe to odobri.» (§ 1 Pravilnika.)

Naš poslanec Zebot se je dne 28. julija obrnil s posebnim pismom na ministra in ga spomnil na njegovo in finančnega ministra izjavo, da se v Sloveniji kuluk ne bo izvrševal, ako ljudstvo tega ne želi.

Minister je poslancu dne 1. avgusta pismeno odgovoril, da se bo v Sloveniji samo uradno popisalo vse obvezance in da se kuluk tu ne bo izvajal, ako ne bo nujne sile. Popisovanje je samo «administrativna mera», piše minister.

Naj se torej naši ljudje ne razburjajo in naj služijo vsem našim županom in zaupnikom ta članek kot pojasnilo na mnoge laži nasprotnikov. Shranite si ta članek, da morete nasprotnikom dati točen odgovor.

Ob koncu pa povdarjam sledeče: Da nam srbska radikalna večina v parlamentu kuje tako slabe zakone, so krivi tisti, ki so tej večini dali leta 1921 orožje moči v roke. Demokrati in samostojni so na Vidov dan leta 1921 s Srbi glasovali vsi od prvega do zadnjega za nesrečno ustavo proti slovenski avtonomiji. Prodali so se tistokrat velesrbom. Če bi tistokrat glasovali samostojni, demokrati in socijalni demokrati z našimi poslanci za avtonomijo, bi si danes Slovenci sami v Ljubljani v deželni zboru za Slovenijo delali postavbe, sami gospodarili z našimi davki, a ne Srbijanci v Beogradu.

KAKO JE S ŠOLSKIMI POČITNICAMI?

Višji šolski svet v Ljubljani je letos sklenil preložiti šolske počitnice na ljudskih šolah na Slov. Sta-

Ni verjel povabilu in bi bil stopil za kobilco, pa gospod je odprl vrata na vozu in mu pokazal celo z usnjem preoblečeni sedež, kamor se naj vsede in počaka, da bo šofer dogotovil popravilo. Skotalil se je s svojimi lopatastimi nogami v voz. Vsedel se je tako na metko ter prijetno, kot še nikdar ne. Stiščal je predlog svoje rojstva pod prvi sedež, prekrizal roke in bil najbolj srečen od vseh Sedlarcev, ki so vrel iz vseh kotov k avtomobilu. Hoteli so se prav od blizu prepričati: sedi li res soldat v vozu, ali pa je to samo kaka prikazen ter prevara.

Vsi so kazali nanj s prsti, babure so odprle iz presenečenja radovednosti usta. Soldat se jim je smejal z voza, ker je bil on jedini izvoljen, da se popelje kot prvi Sedlar v avtomobilu iz Sedlarjevega v Brežice in nazaj.

Šofer je bil gotov, gospod je prisedel k soldatu, šofer je še nekaj zavrtel, da je zadržalo na vso moč, skočil v voz, na nekaj z ного pritisnil, zasukal kolo in tr—nak — voz se je zganil in v tek.

Matičkova večletna želja se je začela uresničevati: sedel je v lepem avtomobilu in ta je vozil in še kakol iz Sedlarjevega so odrčali tako naglo, da je pozabil zamahniti zavidnim sorojakom v slovo in je osredotočil vso svojo pozornost v pogled na levo ter desno, kjer so vse obosotelske vrbe, koče in hiše švigale mimo njega s tako naglico, da jim niti imena ne bi bil znal povedati, dasi jih je sicer vse predobro poznal. Zapazil je tudi to, da so ga njegovi občestni znanci spoznali, kazali nanj s prsti in bili prepričani, da vidijo soldatovo prikazen. Matiček pa je bil prav na dno duše vesel in sicer tako zelo vesel, da bi bil vriskal, a se ni upal radi gospoda, ki ga je tuintam smehljaje pogledoval. Voz je drčal, se tuintam le na lahko zganil in Matičaka je samo zagugal in ne streljo, kot pa na njegovem «bagerlu», če je zadel ob kamen, ali zavozil v kako cestno kotanje. Vozili so tako naglo, da se je sedlarski izletnik komaj enkrat po Matičkovo počasi ozrl in že so bili tik pred znano strmim hribom Srebrnikom. Soldat se je trenutno ustrašil, ko je zagledal pred seboj zloglasni hrib. Spomnil se je na bičnike in kolce, ki jih je že položil pri vožnji preko tega prokletega brega na rebrah in na hrbtu svojega klijseta. Niti ulegnil ni se ukvarjati z radovednostjo, kako se bo potegnil voz preko strmine, je

gerskem na poletje. Dosedaj so imeli otroci počitnice v jeseni in so pomagali staršem in kruhodajalcem pri paši, pobiranju sadja in drugih malih delih. Revnejši so si še s pašo zaslužili obleko in obuvajo. A višji šolski svet je vključil protestom staršev in občin napravil krivico in je odpravil jesenske počitnice. Kako je bilo to mogoče?

Liberalno in orjunsko učiteljstvo je zahtevalo preložitev počitnic na poletne mesece, kakor da bi res bila šola za učitelje, a ne učitelji za šolo. Višji šolski svet je ugodil zahtevi liberalnega učiteljstva; proti sta govorila in glasovala samo dva katoliška duhovnika. V višjem šolskem svetu imajo večino liberalni učitelji, profesorji, uradniki in enaki ljudje. Ko so pri volitvah leta 1920 zmagali samostojni in demokrati, je minister in vodja slovenskih liberalcev in brezvercev dr. Gregor Žerjav skupno z dr. Kukovec in Puceljem stari višji šolski svet razpusil in imenoval po večini same zagrizene liberalce v ta važni zastop. In ta šolski svet ima po obstoječih zakonih edini pravico določati in spreminjati šolske počitnice. O tem ne odločajo ne ministri, še manj pa poslanci. Ko je bil blagopokojni dr. Karol Verstovšek načelnik šolskega sveta v Sloveniji, je bil višji šolski svet pravično sestavljen. V njem so imeli krščansko misleči večino. A to je liberalcem in samostojnim strašno smrdelo. Žerjav, Kukovec in Pucelj so našantali takrat beograjsko vlado, da je naš višji šolski svet razpusila. Dasiravno v Sloveniji liberalci in samostojnejši nimajo niti 10 odstot ljudi za seboj, vendar radikalna vlada še do danes krivice pri višjem šolskem svetu ni marala popraviti. Dokler Slovenci ne bomo izvojevali avtonomije, bodo z nami v šolskem oziru vedno tako postopali.

Sedaj pa, kaj storiti?

Na naš pritisk je višji šolski svet z odlokom z dne 23. avgusta vendarle odločil, da smejo okrajni šolski sveti za mesec september in oktober dovoliti v slučaju potrebe posameznim starejšim šoloobveznim otrokom dopust. Dopusti so lahko dvojni: generalni (splošni) ali individualni (omejeni in osebni).

Nujno priporočamo vsem občinam, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, da takoj naprosijo okrajni šolski svet, naj dovoli dopust starejšim šoloobveznim otrokom. Prošnjo treba dobro utemeljiti. — Šolsko vodstvo mora sestaviti seznam, za katere šoloobvezne otroke bi bil dopust nujno potreben.

Ta seznam mora šolsko vodstvo poslati skupno s prošnjo pristojnemu okrajnemu šolskemu svetu, koji mora te prošnje takoj rešiti. Najbolje je, da se sestanejo k skupni seji krajni šolski svet, župani in duhovščina ter sestavijo dobro utemeljeno prošnjo za šolarski dopust. Prošnje naj podpišejo vse vsolane občine in krajni šolski svet.

Okrajna šolska sveta Slovenska Bistrica in Maribor sta v svojih sejah te dni sklenila, da se mora take prošnje upoštevati in otrokom dovoliti dopust do 31. oktobra.

Spominjajte se Dijaške večerje!

že šofer potegnil za nekaj ročaj, v vozu je nekaj zacvililo, premikal se je sicer malo bolj umerjeno, a predno je prestavil soldat svoje misli od kolcev, konjskih reber ter hrbišča na avto nazaj, so bili na vrhu in so že drčali navzdol s tako brzino, da je Matiček odprl samo enkrat usta, a je dobil vanje toliko zraka, da bi se bil skoraj zadušil. Moral je kašljati do Sv. Petra, kjer so se začeli spenjati v nov hud strmec in so vozili počasneje. Izkašljaj se je, zaprl prav dobro usta in zatrdno sklenil, da jih ne odpahne več niti v najhujši potrebi.

V strmi Čehovski hrib se je oddahnil naš sedlarski izletnik temeljito in nasrkal zraka skozi nosnice, da bi ga imel dovolj za po dolgi podhrib — proti Bizeljskem.

Od vrh Čehovca do Bizeljskega so vozili tako, da ni videl ne na desno in ne na levo, ampak je še zaprl celo poleg ust oči, se prijel z rokami za kolena, mrzlo mu je postalo in vsa poprejšnja srčna blaženost in telesno veselje sta ga zapustila na mah v ta zanj vedno prokleti podbreg.

Ko so bili na Bizeljskem, je še enkrat poškilil naokoli z enim očesom, a že ni nič prav dobro razločil posameznih predmetov, zamižal je zopet, po želodcu mu je nekaj tako hladno zavalovilo. Z zanj neznošno brzino so zleteli preko cestne kotanje, njega je poglano navzgor in zopet nazaj na sedež . . . čisto kot led mrzel pot ga je oblihl po čelu, po dolgem hrbitu pa so mu zagomazili mravljinici strahu, češ: kaj bo s teboj, Matičakov soldat, predno boš na tem vrazjem vozu v Brežicah . . .

Že precej minut si ni več upal odpreti oči, usta je tiščal, da je škripal z zobmi, prava zavest ga je zapuščala, na čelu mrzle potne srage, po hrbitu mravljinici, v želodcu mrz — šlo je pa tako, kot bi jih gual sam peklenščak. Matičaku je obrnila hrbet že vsaka misel, slinje so mu začele leteti iz želodca proti ustom s tako naglico, da jih je komaj in z največjo naglico požiral. Ust se ni upal odpreti, da bi pijuval, bal se je kašlja, ki bi bil gotovo usodepoln za vsebino njegovega že do skrajnosti vznemirjenega želodca.

Gospod ga je nekaj drezal in mu nekaj kričal v uho, a ga ni razumel, imel je preveč opravka z valovi silo, da je jedva še tiščal usta.

Bogzna kje so bili. Matiček ni bil več pri odgovorni zavesti. Hušnil so zopet preko kolanje. Soldata je dvignilo kvišku, ko se je zopet sesedel, so se odprla nje-

Zahteve katoličanov glede pouka veronauka.

(Resolucije šolskega odseka na kat. shodu.)

I. SPLOSNA NACELA.

1. V šolskih zadevah imajo pravico odločevati starši, cerkev in država.
2. Kakor ima država pravico, zahtevati določeno mero znanja in državljansko vzgojo, tako ima kat. cerkev in kat. starši pravico, zahtevati katoliško vzgojo otrok. Zato zahtevamo za naše šole, naj bosta vzgoja in pouk v vseh predmetih, v kolikor zadevata verskontravno stran, uravnana po načelih kat. vere.
3. Šola naj goji ljubezen do naroda in države. Požrtvovalna in trajna ljubezen do naroda in države pa more sloneti le na verski vzgoji.
4. Verouk bodi obvezen predmet v vseh drž. šolah. Obvezne morajo biti tudi verske vaje.
5. Cerkev ima pravico, voditi in nadzorovati verouk v šoli in čuvati, da se v šoli ne bo kaj učilo ali delalo proti veri in pravici.
6. Verski pouk in verske vaje morajo oskrbovati od cerkve pooblašteni kat. duhovniki, le v izjemnih slučajih tudi druge od cerkve pooblašcene učne moči.
7. Polge države in učiteljstva morajo imeti cerkev in starši v šolskih odborih (krajevnih, okrožnih, pokrajinskih in osrednjih) primerno zastopstvo.
8. Poleg državnih so dovoljene tudi zasebne šole. Država jih mora podpirati. Vse tiste pravice, ki jih imajo državne šole, zahtevamo tudi za zasebne šole, ako te izpolnjujejo vse tiste zakonito določene pogoje, ki veljajo za drž. šole.
9. Veroučitelje na drž. šolah nastavlja državna oblast le v sporazumu s cerkveno oblastjo.
10. Marijine kongregacije in druge izključno verske organizacije so od šolske oblasti neodvisne, zato jih ta ne sme ovirati.
11. Šolska oblast naj s primernimi odredbami in s potrebno strogostjo prepreči kvarne vplive na šolsko mladino, zlasti kvarni vpliv slabih stanovanj, gledaliških in kinematografskih predstav, pri čemer naj jo podpirajo tudi druge drž. oblasti.

II. OSNOVNE, MEŠČANSKE IN STROKOVNE ŠOLE.

V smislu izraženih splošnih načel zahtevamo:

1. Pouk katoliških otrok v katoliških krajih naj v vseh predmetih oskrbujejo le versko in pravno neoporečne katoliške moči.
2. Država mora versko šolo, osnovno, meščansko ali strokovno, zakonito in obvezno uvesti ter vzdrževati, kjerkoli jo zahtevajo starši za zakonito določeno število otrok.
3. Za izobrazbo vzornega katoliškega učiteljstva zahtevamo katoliški pedagogij, iz katerega bodo izšle ne le strokovno temeljito izobražene, ampak tudi versko pravno utrjene moči.
4. Obžalujemo, da se je del slovenskega učiteljstva odtujil verskemu prepričanju svojega naroda in da sovražno nastopa proti tovarišem, ki javno izpovedujejo katoliška načela. Učiteljem iz «Slomškove zveze» izra-

gova usta . . . Glava mu je klonila naprej in s polno silo je začela delovati morsk bolezen, katero je zadrževal že od Bizeljskega z vsemi dušnimi silami in telesnimi zatvornicami . . .

Iz nesrečneža je začelo liti kot bi izmaknil čep iz drožnjaka . . . Gospod je zakričal, pocukal šoferja in avtomobil se je ustavil v Zupelevcah tik pred gostilno Miška Janežič. Gospod se je smejal, šofer je klet, a Matičaku je bilo hudo in slabo kot še nikdar do tedaj. Surovi šofer ga je izsuval iz voza, na trdih tleh se je opotekal kot bi bil popil polovnjak vina in zavalil se je na tratnico pod lipo. Želodec ni miroval, dokler ni bil prazen . . . Matiček pa je tako oslabil, da je od onemoglosti zadremal na prostem in pozabil za nekaj ur na čudno bolezen, ki ga je tedaj prvič in zadnjič mrcvarila. —

V noči enkrat ga je vzdramil nočni hlad iz spenja, če ni bila to omedlevica, glava ga je bolela, slab je bil, da se je tresel in šele ponesnažena obleka mu je vrnila spomin na nesrečno prvo in zadnjo vožnjo v avtomobilu. Skobacal je na noge. Dobro, da je bila tema, in opotekaje se je hacal peš iz Zupelevca nazaj proti domu. Med potjo ga je popadla taka slabost, da je zlezal na seno nekega občestnega hleva in spal do drugega belega dne. Vračal se je v Sedlarjevo šole drugi dan, a ne po cesti, ampak po stranskih potih, da ga ne bi srečal v tako slabotnem stanju kak znanec, ki ga je videl večraj še neskončno srečnega in ponosnega v avtomobilu.

Po povratku med svoje sovaščane je dolgo molčal: kako in kdaj je končala njegova prva in zadnja vožnja v avtomobilu.

Skrivnost Matičkove morske bolezni v avtomobilu so izvlekli Sedlarci iz njega v stanju pijanosti in so ga na njegovo veliko jezo in do smrti žalosten spomin na prvo in zadnjo vožnjo v avtomobilu prekrstili v — avtomobil-soldata.

Matičakov soldat je odslej proklet vsak avtomobil, katerega je srečal na cesti, mu obrnil hrbet in še jezno udaril po kobilci, ako je pogledala za tem zlodjem. In to jezo na avtomobil je ohranil do svoje smrti.

Zadela ga je lansko leto enkrat kap in Sedlarci so še do danes prepričani, da si je njihov največji ter najvišji rojak zasadi kal smrtne bolezni v možgane ob priliki prve in zadnje vožnje v avtomobilu.